
Istungidokument

B9-0165/2024

8.3.2024

RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja avalduse alusel

vastavalt kodukorra artikli 132 lõikele 2

tihedamate suhete kohta ELi ja Armeenia vahel ja vajaduse kohta sõlmida Aserbaidžaaani ja Armeenia vaheline rahuleping (2024/2580(RSP))

Andrey Kovatchev, Željana Zovko, Michael Gahler, Rasa Juknevičienė, Andrius Kubilius, Isabel Wiseler-Lima, François-Xavier Bellamy, Anja Haga, Miriam Lexmann, Lukas Mandl, Sara Skytvedal, Michaela Šojdrová, Tom Vandenkendelaere, Tomáš Zdechovský
fraktsiooni PPE nimel

Euroopa Parlamendi resolutsioon tihedamate suhete kohta ELi ja Armeenia vahel ja vajaduse kohta sõlmida Aserbaidžaaani ja Armeenia vaheline rahuleping (2024/2580(RSP))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Armeenia ja Aserbaidžaaani ning olukorra kohta Mägi-Karabahhis,
  - võttes arvesse Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja, Helsingi lõppakti ja 21. detsembri 1991. aasta Almatõ deklaratsiooni,
  - võttes arvesse ulatuslikku ja laiendatud partnerluslepingut ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning nende liikmesriikide ja teiselt poolt Armeenia Vabariigi vahel¹, mis jõustus täielikult 1. märtsil 2021,
  - võttes arvesse Armeenia peaministri Nikol Pašinjani 17. oktoobri 2023. aasta pöördumist Euroopa Parlamendi täiskogu istungil,
  - võttes arvesse ELi ja Armeenia teise kõrgetasemelise poliitilise ja julgeolekualase dialoogi 15. novembri 2023. aasta järeldusi,
  - võttes arvesse Armeenia ühinemist Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudiga 1. veebruaril 2024,
  - võttes arvesse 12. veebruari 2024. aasta Armeeniaga partnerluse rakendamise aruannet,
  - võttes arvesse 13. veebruaril 2024. aastal toimunud ELi ja Armeenia partnerlusnõukogu viiendat kohtumist,
  - võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõiget 2,
- A. arvestades, et 17. oktoobril 2023. aastal nõudis Armeenia peaminister Nikol Pašinjan oma pöördumises Euroopa Parlamendi poole ühist pühendumist ELi ja Armeenia suhete edasisele tugevdamisele ning rõhutas, et „Armeenia Vabariik on valmis Euroopa Liidule lähenema, nii kuidas Euroopa Liit seda võimalikuks peab“;
- B. arvestades, et 26.–27. oktoobri Euroopa Ülemkogu kutsus Euroopa Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat ja komisjoni üles esitama võimalusi, kuidas kõige paremini tugevdada ELi ja Armeenia suhteid kõigis mõõtmetes; arvestades, et 13. novembri 2023. aasta välisasjade nõukogu andis heakskiidu täiendavate toetusmeetmete kindlaksmääramisele; arvestades, et 27. novembri 2023. aasta nädalal toimunud Euroopa välis teenistuse ja komisjoni ühine teabekogumissmissioon Armeeniasse kinnitas mõlema poole ühist soovi tugevdada koostööd, sealhulgas jätkata osalemist uutes valdkondades, nagu julgeolek ja kaitse, ning tõhustada valdkondlikku koostööd;

---

¹ [ELT L 23, 26.1.2018, lk 4.](#)

- C. arvestades, et ELi ja Armeenia suhted põhinevad ühistel väärtustel, nagu demokraatia, õigusriik, inimõigused ja põhivabadused, piirkondlik koostöö ja aktiivne osalemine idapartnerluse raamistikus, et aidata kaasa piirkondlikule koostööle ja stabiilsusele;
- D. arvestades, et pärast 2018. aasta sametrevolutsiooni on Armeenia pidevalt jätkanud reforme, mille eesmärk on tugevdada demokraatiat, kohtusüsteemi ja korrupsioonivastaseid institutsioone;
- E. arvestades, et peaminister Nikol Pašinjani juhtimisel on Armeenia reageerinud oma ebastabiilsele julgeolekukeskkonnale, oma sõjaliselt ebasoodsamale olukorrale võrreldes Aserbaidžaaniga ja ebausaldusväärsele liidule Venemaaga, külmutades oma liikmesuse Ühise Julgeoleku Lepingu Organisatsioonis (CSTO), püüdes vähendada oma julgeolekualast sõltuvust Venemaa Föderatsioonist ja kaasata oma julgeolekumeetmete kombinatsiooni uusi osalejaid, näiteks tihedama sõjalise koostöö kaudu Prantsusmaa, Kreeka ja teiste ELi liikmesriikidega;
- F. arvestades, et Venemaa Föderatsioon püüab õõnestada Armeenia demokraatiapüüdlusi, levitada desinformatsioonikampaaniate kaudu kaost ja ebastabiilsust ning on kasutanud ära Armeenia sõjalist nõrkust vastasseisus Aserbaidžaaniga;
- G. arvestades, et Armeenia majandus sõltub endiselt suurel määral Venemaast, eelkõige strateegilises energeetikasektoris; arvestades, et peaminister Nikol Pašinjan on nõudnud suuremat abi ELi majandus- ja investeerimiskava raames; arvestades, et majandus- ja investeerimiskavaga on seni kaasatud valdkondadevahelisteks investeeringuteks ligikaudu 500 miljonit eurot;
- H. arvestades, et ELi ja Armeenia partnerlusnõukogu viiendal kohtumisel kokku lepitud uues ELi ja Armeenia partnerluskavas seatakse prioriteediks riigi vastupanuvõime tugevdamine ja majanduse mitmekesistamine, julgeolekualase koostöö tõhustamine ja investeeringute suurendamine kui majanduskoostöö alus;
- I. arvestades, et 2023. aasta septembris võttis Aserbaidžaan pärast üheksakuulist Laçını koridori blokeerimist jõuga kontrolli Mägi-Karabahhi ülejäänud osade üle; arvestades, et ligi 140 000 armeenlast pidi territooriumilt põgenema ja selle tulemusena ei ole Mägi-Karabahhis enam praktiliselt armeenia elanikke, kes on seal sajandeid elanud; arvestades, et see võib tähendada etnilist puhastamist; arvestades, et rahvusvaheliselt tunnustamata Artshahhi Vabariik lakkas eksisteerimast 1. jaanuaril 2024 pärast seda, kui ametivõimud olid surve all selle laialisaatmises kokku leppinud;
- J. arvestades, et Armeenia ja Aserbaidžaan on alustanud otseläbirääkimisi võimaliku rahulepingu sõlmimiseks, mis võib avada kahepoolsetes suhetes uue peatüki; arvestades, et erimeelsused püsivad küsimustes, mis on seotud piiri määramise ja mahamärkimisega ning Aserbaidžaan ja selle Nahhitševani eksklaavi vaheliste transpordiühenduste praktilise korraldusega;
- K. arvestades, et Mägi-Karabahhis asub arvukalt kirikuid, mošeesid, ristikive ja kalmistuid; arvestades, et pärast seda, kui Aserbaidžaan tekitas 2020. aasta sõja ajal Armeenia kultuuripärandile suurt tahtlikku kahju, märkis Rahvusvaheline Kohus oma 7. detsembril

2021. aasta määruses², et Aserbaidžaan peab „võtma kõik vajalikud meetmed, et hoida ära armeenia kultuuripärandi, muu hulgas kirikute ja muude pühakohtade, mälestusmärkide, maamärkide, surnuaedade ja artefaktide rüvetamist ja nende vastu suunatud vandalismiakte ning selliste tegude eest karistused määrata“;

- L. arvestades, et Aserbaidžaaani juhtkond teeb Armeenia suveräänse territooriumi kohta jätkuvalt irredentistlikke avaldusi; arvestades, et Aserbaidžaaani sõjavägi okupeerib jätkuvalt ligikaudu 170 km² Armeenia suveräänses territooriumist;
- M. arvestades, et 2023. aasta veebruaris lähetati Armeeniasse Euroopa Liidu ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) tsiviilmissioon (EUMA), mille ülesanne on jälgida Armeenia ja Aserbaidžaaani piiril toimuvaid arenguid ja anda neist teada; arvestades, et EUMA-l on lubatud tegutseda ainult piiri Armeenia poolel, kuna Aserbaidžaan keeldub missiooni oma poolele lubamast;
  - 1. tunnustab ja toetab asjaolu, et Armeenia ametivõimud on tugevalt rõhutanud oma soovi tugevdada ja prioriseerida suhteid Euroopa Liiduga; on veendunud, et Euroopa Liit peaks sellele võimalikule geopoliitilisele muutusele positiivselt reageerima ja seda täielikult ära kasutama;
  - 2. ergutab komisjoni ja liikmesriike alustama tööd tegevuskavaga, et uuendada ELi ja Armeenia suhteid kaugelvaatavaid eesmärke aluseks võttes; on seisukohal, et praeguses olukorras on ulatuslik ja laiendatud partnerlusleping ebapiisav ja ei täida oma poliitilist potentsiaali; on veendunud, et Ukraina, Gruusia ja Moldova Vabariigiga sõlmitud assotsieerimislepingutest / põhjalikest ja laiaulatuslikest vabakaubanduspiirkondadest saadud kogemused peaksid olema heaks aluseks, eelkõige arvestades järkjärgulist valdkondlikku integreerumist ühtse turuga, mis peaks Armeenia jaoks andma makro- ja mikrotasandil käegakatsutavat kasu; väljendab heameelt ELi ja Armeenia uue partnerluskava üle;
  - 3. on veendunud, et vastavalt Euroopa Liidu lepingu artiklile 49 on Armeenial Euroopa perspektiiv ja ta võib taotleda Euroopa Liidu liikmeks saamist tingimusel, et ta peab kinni Kopenhaageni kriteeriumidest ja demokraatia põhimõtetest, austab põhivabadusi, inimõigusi ja vähemuste õigusi ning järgib õigusriigi põhimõtet; nõuab, et EL uuriks Armeeniale kandidaatriigi staatuse andmise võimalusi ja pakuks sellega seoses vajalikku toetust;
  - 4. rõhutab seost Armeenia järkjärgulise ELiga integreerumise protsessi ning Lõuna-Kaukaasias püsiva rahu saavutamise paremate väljavaadete ja kogu piirkonna arengupotentsiaali vallandamise vahel;
  - 5. tõdeb, et Venemaa Föderatsioon avaldab Armeenia majandusele jätkuvalt tugevat mõju, muutes riigi haavatavaks Venemaa Föderatsiooni poolt sanktsioonide kehtestamise ohu suhtes, et Armeeniat sõltumatute poliitiliste ja strateegiliste valikute eest karistada; on veendunud, et EL peab olema valmis andma Armeeniale kiiret abi, et selliste

---

² Rahvusvahelise Kohtu 7. detsembri 2021. aasta määrus taotluse kohta määrata ajutised meetmed rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise rahvusvahelise konventsiooni kohaldamiseks (Armeenia vs. Aserbaidžaan).

ebasõbralike meetmete negatiivseid tagajärgi leevendada;

6. ergutab komisjoni ja liikmesriike otsustavalt tegutsema ja kasutama ära avanenud võimalust, et töötada välja individuaalselt kohandatud partnerlusprogramm Armeenia järkjärguliseks poliitiliseks ja sotsiaal-majanduslikuks integratsiooniks ELiga, koos spetsiaalse tegevuskava ja teekaardiga, mille eesmärk on aidata Armeenial vähendada oma kaubandussõltuvust Venemaa Föderatsioonist ja vaadata läbi olemasolevad partnerluse prioriteedid, et kiirendada Armeenia õigusaktide ühtlustamist *acquis communautaire*’iga;
7. tõdeb tungivat vajadust tugevdada ELi ja Armeenia vahelist koostööd julgeoleku ja kaitse valdkonnas; toetab kindlalt Armeenia püüdlusi kasutada ära Euroopa rahutagamisrahastu kaudu antavat sõjalist toetust; märgib ELi ja Armeenia korrapärase poliitilise ja julgeolekualase dialoogi lisaväärtust kõigi julgeolekuga seotud küsimuste katusplatvormina; nõuab hübriidohtude hindamise uuringu algatamist, mis aitab Armeenial teha kindlaks peamised nõrgad kohad ja töötada välja sihipärased lahendused; nõuab, et Armeenia kutsutaks osalema ELi ÜJKP missioonides ja operatsioonides;
8. nõuab, et Armeenia riiklikele reguleerivatele asutustele antaks ELi tehnilist abi, eelkõige ühtse turu, konkurentsi ja investeringute toetamise valdkonnas, ning abi andmist Armeenia fütosanitaarlaboritele, et nad saaksid tõhusalt kontrollida ELi eksportimiseks mõeldud põllumajandustoodete kvaliteeti; nõuab lisaks, et Armeenia majanduskasvu ja reformide toetamiseks antaks uusi ELi toetusi ja laene, millega kaasneks majandus- ja investeerimiskava ja selle juhtalgatuste edasine intensiivistamine, samuti Armeenia Musta mere veealuste elektri- ja internetikaablitega ühendamise edendamine ning abi Armeenia tsiviillennunduskomiteele vajalike täiustuste tegemiseks, et oleks võimalik ta ELi mustast nimekirjast välja jätta;
9. tõdeb, et ELi ja Armeenia inimestevaheliste kontaktide potentsiaal on kasutamata; nõuab viisalihtsustus- ja tagasivõtulepingute rakendamisel Armeenia poolt tehtud edusammude tunnustamist; on veendunud, et on aeg alustada Armeeniaga viisanõude kaotamise dialoogi;
10. väljendab heameelt ELi ja Armeenia Vabariigi vahelise lepingu sõlmimise üle, mis võimaldab operatiivsete isikuandmete edastamist Eurojusti ja Armeenia pädevate asutuste vahel kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö raames; rõhutab, kui oluline on jätkata ELi ja Armeenia vahelise koostöö süvendamist kuritegevuse ja terrorismi vastases võitluses ning liidu julgeoleku kaitsmisel vastastikuse kasu nimel;
11. väljendab toetust EUMA tegevusele ja rõhutab selle olulist rolli; nõuab missiooni volituste pikendamist pärast 2025. aastat ja selle töötajate arvu suurendamist; väljendab taas pettumust selle üle, et Aserbaidžaan keeldub lubamast missioonil piiril tegutseda ka oma poolel;
12. rõhutab, et EL peaks olema valmis kehtestama sanktsioone isikute ja üksuste suhtes, kes ohustavad Armeenia suveräänsust, sõltumatust ja territoriaalset terviklikkust, juhul kui peaks aset leidma mõni Aserbaidžaanilise relvajõudude sõjaline operatsioon Armeenia suveräänse territooriumi vastu;

13. kutsub Aserbaidžaani ametivõime üles võimaldama armeenia elanikkonna turvalist tagasipöördumist Mägi-Karabahhi, pakkuma kindlaid tagatise nende õiguste ja omandi kaitseks ning hoiduma igasugusest vaenuõhutavast retoorikast, mis võib ässitada armeenlasi diskrimineerima; tuletab Aserbaidžaani ametivõimudele meelde, et õigus koju tagasi pöörduda on rahvusvahelise inimõigustealase õiguse põhialus;
14. väljendab taas hukkamõistu Aserbaidžaani sõjalise sissetungi suhtes Armeenia rahvusvaheliselt tunnustatud territooriumile ja selle osade jätkuva okupeerimise suhtes; kordab oma nõudmist, et Aserbaidžaan viiks oma väed kogu Armeenia suveräänselt territooriumilt välja; on vastu Aserbaidžaani presidendi ja teiste Aserbaidžaani ametnike irredentistlikele ja vaenu õhutavatele avaldustele, millega ohustatakse Armeenia territoriaalset terviklikkust ja suveräänsust, sealhulgas avaldused, mis on seotud Aserbaidžaani ja selle Nahhitševani eksklaavi ühendava eksterritoriaalse koridori nõudmisega, ning väljendab sügavat muret nende avalduste pärast; hoiatab Aserbaidžaani võimaliku sõjalise avantürismi eest Armeenia riigi vastu;
15. kordab, et Euroopa Liit toetab vankumatult Armeenia suveräänsust, territoriaalset terviklikkust ja piiride rikkumatust; toetab kindlalt Armeenia ja Aserbaidžaani vaheliste suhete normaliseerimist, tuginedes territoriaalse terviklikkuse vastastikuse tunnustamise ja piiride rikkumatuse põhimõtetele, võttes aluseks 1991. aasta Almatõ deklaratsiooni, riigipiiride määramist, mis põhineb mõlemale poolele esitatud asjakohastel NSVLi peastaabi kaartidel, ning piirkondliku teabevahetuse ummikseisu lõpetamist, austades mõlema riigi suveräänsust ja jurisdiktsiooni ning lähtudes vastastikkuse ja võrdsuse põhimõtetest;
16. ergutab Armeeniat ja Aserbaidžaani liikuma rahulepingu üle peetavate läbirääkimiste suunas; on veendunud, et selle lepingu üle tuleb pidada läbirääkimisi heas usus ning see peab põhinema suveräänsuse, territoriaalse terviklikkuse ja jõu mittekasutamise tunnustamisel; tuletab meelde, kui oluline on viia lõpule piiride määramise ja mahamärkimise protsess, mis on tulevase kestliku rahulepingu eeltingimus;
17. väljendab tõsist muret suutmatus pärast kaitsta Mägi-Karabahhi armeenia elanikkonna kultuuri-, usu- ja ajaloopärandit, millega rikutakse Rahvusvahelise Kohtu 7. detsembri 2021. aasta määrust; mõistab hukka kõik sajandeid kestnud armeenlaste kohalolu Mägi-Karabahhis tähistavate paikade hävitamise, vandalismi ja rüvetamise juhtumid; kutsub Aserbaidžaani ametivõime üles säilitama, kaitsma ja edendama piirkonna rikkalikku ja mitmekesist pärandit;
18. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ja liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, Armeenia Vabariigi presidendile, valitsusele ja parlamendile, Aserbaidžaani Vabariigi presidendile, valitsusele ja parlamendile, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioonile, ÜRO-le ja Euroopa Nõukogule.